

The Inner Light

Parshas BeHa'alokha

ch. 7

⁸⁹ When Moses came into the Communion Tent to speak with [God], he would hear the Voice speaking to him from between the two cherubs on the ark cover over the Ark of Testimony. [God] thus spoke to him.

ch. 8

¹ God spoke to Moses, telling him to ² speak to Aaron and say to him, "When you light* the lamps, the seven lamps shall illuminate the menorah."³

³ Aaron did that, lighting the lamps to illuminate the menorah, as God commanded Moses.

⁴ The menorah was made of a single piece of beaten gold. Everything from its base to its blossom* consisted of a single piece of beaten metal. The menorah was thus made exactly according to the vision that God showed Moses.

2 Shen Miskovet - R. Bebuski - Ed.]

The *sidrah* opens with a brief description of the Menorah in the Mishkan and the command that Aharon and his descendants are charged with its lighting. This follows directly after the lengthy description of the offerings brought at the dedication of the altar, described at the end of *Parshas Naso*. The connection between these events is the subject of a well-known *midrash*:

We find above that all of the tribes brought offerings, except for the tribe of Levi. Who was the prince of Levi? None other than Aharon, and Aharon did not offer together with the other princes. He said, "Perhaps the tribe of Levi is not acceptable because of me." God said to Moshe, "Go and say to Aharon, I have prepared you for greater things than that!...As for the sacrifices, they are only applicable when the Beis HaMikdash stands. But the lights are everlasting...and all of the *berachos* which I gave to you so that you may bless My children will also never be canceled."

(Midrash Tanchuma, Beha'alosecha 5)

4

It is not clear to me why Aharon was satisfied with the lighting of the Menorah, whereas he appears not to have been happy with the twice-daily incense, which the verses consider praiseworthy, or with the animal and daily flour offerings or the Yom Kippur service, all of which could be performed only by him. He could enter the Holy of Holies, stand in God's Temple, and utter blessings in His name. Indeed, the whole tribe of Levi were servants of God...It is also well known that when the Beis HaMikdash is not extant and the sacrifices are canceled, lighting the Menorah also becomes defunct. Rather, this *midrash* hints at the Chanukah of the Chashmonaim [the Chanukah familiar to us], which applies even after the Destruction...

(Ramban, Bemidbar 8:2)

5 אור ב'ה'ה

וצריך עיון, דנמה נחשבה נר חנוכה
כהמשך לעבודת המנורה במקדש,
לכאורה נר חנוכה לאו עבודה היא כלל
אלא מצות הדלקה בעלמא, וגם בחוץ היא,
ואיזה שייכות יש בין עבודת המקדש לנר
חנוכה.

2 אור ב'ה'ה - ר' בעבוסקי
"ויעש כן אהרן" (פסוק ג') צוה"ק
מפרט לאלל צריאת האור כחייב "ויהי
אור", ולא כחייב "ויהי כן" כבשאר ששת
ימי בראשית, משום שלא נתקיים האור
באותו שלמות כמו שנברא, וכמו שאמרו

חז"ל (בראשית א - ד ברש"י טס) "ראהו
שאנו כדאי להשתמש בו רשעים והבדילו
לנדיקים לעמיד לנא" (ואור זה הוא מה
שנקרא בספרי"ק "אור הגנוח"). ולכן כחייב
אלל אהרן "ויעש כן אהרן", שאהרן
בעבודתו עשה את ה"כן" שהי' חסר
בהצריאה, שעי' הדלקת המנורה המשך
אהרן הכהן את האור הגנוח. וברש"י
"ויעש כן אהרן" - "להגיד שבחו של אהרן
שלא שיעה", היינו שכל המ' שנה שהדליק
את המנורה כנ"ל הי' ממשיך בעבודתו את
האור הגנוח, בכל יום ויום מ' שנים רחופים
לא שיעה מעבודתו, שהי' באותו המדרגה
חמדי, עבודה יומית של המשכת האור".

6 א"ת"ס א"ת"ר

הבאנו דברי המדרש, שגם למשה היתה
חלישות הדעת, שלא השתתף בנדבה
לחנכת המשכן, ואמר לו הקב"ה, חייך
שדיבורך חביב עלי יותר מן הכל (וי"ר
פ"א, ו). ובארנו שם, שלפיכך נאמר אחר
חנכת הנשיאים: "ובבא משה אל א"מ...
וישמע את הקול מדבר אליו... ודרשו
חז"ל, שרק משה שמע את קול ה' מעל
הכפרת ובלעדו לא היה מי שימסור את
דברי ה' לב"ה, וזו היתה "נדבת משה
למשכן", ע"ש.

2 במדרש רבה כאן (טו - ח) "ובבוא משה אל אהל מועד לדבר אתו, מה דבר אליו - בהעלותך את הנרות, ע"כ. והכוונה שתומה, ובעיני חנוכה (יו"ט של תושבע"פ אות ב') כתבנו ע"פ דברינו כאן ששתי הפרשיות הן בענין נתינת התורה בהמשכן, תושב"כ ותושבע"פ, וזו היא כוונת המדרש שמיד אחר הציור של מסורת תושב"כ בסוף פי' נשא, מיד - דבר אל אהרן בהעלותך וכו', שיחד עם המסורה של תושב"כ תחיי המסורה של תושבע"פ כל מי שנה במדבר. ועייש אות ד' דיש לומר ביאור אחר בדברי המדרש, ובקיצור, דכמו שבביראת העולם חיי דיבור הראשון ייחי אורי"ן כן כאן חיי דיבור הראשון אחר הקמת המשכן (שהמשכן הוא ציור של העולם, עייש) בענין חזקת הנרות, עייש.

9 ע"י בפי' חגי"ב בפי' תצוה, ויקחל ופקודי בענין חמורה, ואחד מחידושי הוא שבכל הציורים של חמורה הם גזוות סודות התורה, ולכן מצינו במדרש (בר"ר פי' צא - ט) שרי טרפון בשעה ששמע דבר * טוב חיי אומר "כפתור ופרח", כי מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש הוא עיי כח שרמו בהכפתורים ופרחים של חמורה, עייש.

8a ויש לזכור ע"כ

ויש לזכור עוד צוה. להנה הנשיאים

חידשו קרבנות שלה מלינו כאלה בתורה, ומשה רבינו לא רצה לקבלן מהם, עד שנאמר לו "קח מאחסי" (לעיל ז - ה). ונמלא דהנשיאים כיוונו להאמת ומדעת עתם השיגו את פרשה זו הכתובה בתורה. ובמדרש רבה שם נדרש על כ"א מהנשיאים באופן אחר, ומשמע ש"כ"א מהנשיאים כיון כוונה אחרת בהקרבנות קרבנותיו כמש"כ שם הרמב"ן (ו - ז), חו היא בחינת תושבע"פ, ש"כ"א מהנשיאים הביא לפי השגתו, כפי מה שהצין משורש נפשו, ועיי' צביאורינו בעניני חנוכה ששם הארכנו לזכור כי תושבע"פ גנחה וקדורה היא בנפשותיהן של נדיקים שזכו הנשיאים להשגה זו כ"א לפי המושבע"פ הגנחה צורש נפשו. ועמה מובן היטב חליטות הדעת של אהרן הכהן שלא הי' שם לא הוא ולא שצטו, שלא זכו להשיג מה שהשיגו הנשיאים, והשז שאין להם חלק בתושבע"פ, ולכן צא הפיוס לאהרן "שלק גדולה משלהם שאחה מדליק ומטיב את הנרות", היינו אדרבה שנהדלקת הנרות צא עיקר ההשפעה של תושבע"פ ואהרן הכהן מיוחד הוא לעבודה זו כי שורשו הוא מתושבע"פ כש"נ

10 ולהבין דברי הרמב"ן נריים להקדים שכבר נזכר בארוכה (בא"ג לחנוכה) כי נר חנוכה יסודו הוא האור של תושבע"פ, ואכ"מ להאריך צוה, אבל נזכר ענין המנוחה במקדש שגם היא יסודו - השפעת תושבע"פ,

11 אבל יו"ט של חנוכה היא מסוג אחרת לגמרי, וקדושת חנוכה נובע כולה מנפשותיהן של נדיקים, וקדושתה נובע מקדושת ישראל, והי' גם מחורה שבע"פ הסדורה וגנחה בתוך נפשותיהן של נדיקים, ולכן נשאר זכר הכנס ג"כ בעל פה, ולא נתנה ליכתב, כי גם זה אין לה שייכות להניסים של תושב"כ, כי איתן ניסים הניתן ליכתב היו מהכהונה של תושב"כ, הבהגבה עיי הנביאים, ולכן אסתר שיש לה עדיין שייכות לתקופת בית ראשון ניתן ליכתב, (ומפני שהי' בסוף התקופה

12 כתב הרמב"ם (פ"ד דחנוכה הי"צ) מלות נר חנוכה מלוח חציבה היא עד מאד וכו' וכתב השם משמאל כי הרמב"ם נחבין צוה למה שדרשו חז"ל עוצים דודין מיון, חציבין דברי סופרים יותר מיינה של חורב"ה, ולכן כתב צוה לשון חציבה היא עד מאד כדרשת חז"ל שמלוח מד"ם היא חציבה, ומה שכתב רבינו כאן ביותר משאר מלות מד"ם, כי חנוכה היא יסוד של תושבע"פ ומלמד שהיא מלוח מד"ם עיקר יסודה היא מתושבע"פ, ואורה הוא אורה של תושבע"פ, וכן מלינו בגמרא (שבת כג.) ששאלו היכי מצדך אשר קדשו במלותיו ולונו היכן לונו, ולמה דייקא במלות חנוכה מלינו שאלה זו ולא בשאר מלות דרבנן, אלא כי הוא יסוד של כל היענין של תושבע"פ, והוא יו"ט של תושבע"פ.

13

ונתיישב צוה כוונת הרמב"ן, להשפעת תושבע"פ שעיי הנרות לא פסקה, דגם בנרות חנוכה יש השפעת אורה של תושבע"פ כמו שהארכנו בעניני חנוכה, ולכן "שלק גדולה משלהם", שההשפעה של תושבע"פ עדיין קיימת היא עיי נר חנוכה, ואף דנר חנוכה בתוך הוא, מ"מ מאירה אור המנוחה מפתח הצימ של כל איש ישראל, ואור זה הוא האור של תושבע"פ, שהוא אורו האור שהי' מאיר במקדש, וכעין זה כתב כאן הנ"ל צוה צוה דבר אור ז', ע"ש.

86 ו33

ד' (ב) בהעלותך את הנרות - כ' כאל"פ סהמסה פקדה זו להודיע כי הדבור יהי' גם בלינה. והרמב"ן הסביר מהמאמר ז"ל שצוה והלא לא נזכר עם משה אלא ציוס. אבל כבר נזכרו ריש פי' חנוכה וכו' אמור דהמורה חלילה להמלה ש"פ. וזה הלמוד הי' בלינה כמפורש בש"פ מה שצוה חזק משה בעצמו. והיינו חורב שבע"פ. עם פוע מ"ש. והי' משה בל ל"פ גם בלינה בענין חורב שבע"פ. ומ"ש בל הסמיכות של הנרות (ב) :

8c

שבועת הנרות. מוסם שמוצט שכל סם לכל' שבע הכמות שגלי ידעה גבל החכמה ח"ה לצא למלך עיקרי חורב. כמו שיעורי בלחים

14

14 ובספח"ק מציאים נשם הכעש"ט דהאור של חמלת הצריאה נגמ בתורה, וי"ל להכוונה היא דהאור שנגמ הוא האור של תושבע"פ (כמו שהצאנו לאור המנוחה הוא "אור הגנוח", וכמו שנתבאר למעלה דהאור הצא מהמנוחה הוא מתושבע"פ). ונגמ בתוך האותיות של תושב"כ ועיי הדלקת המנוחה המשך אהרן אורו האור, האור הגנוח, האור של תושבע"פ שגנוח הוא בתוך המושב"כ, ואהרן הכהן בעבודתו המשך זה האור לכל הדורות, דגם כשמרז הצימ יש עדיין אורו האור

16

16 מול פני המנוחה, היינו, כי האור הגנוח במנוחה עדיין גנוח הוא עד היום, ואהרן הכהן הפעיל זאת בעבודתו שהי' האור גנוח עד סוף כל הדורות, וכמו שעיי עזרת אהרן בשעתו המשך בעבודתו את האור של תושבע"פ הגנוח בהמנוחה, כן הפעיל בעבודתו לכל הדורות, שצטעם הדלקת נר חנוכה ממשיכים אורו האור, אור הגנוח, אורו של תושבע"פ.

15

15 בנרות חנוכה, וכמו שכתב ה"רוקח" שלי"ן נרות שמדליקים בחנוכה הם נגד ל"ו שעות שהאיר אור הגנוח במחילת הצריאה, ומבואר צוה הלשון שהציא הרמב"ן מהמדרש "אל הקצה" למשה לך אמור לאהרן אל תחילת וכו' הקרבנות כל זמן שצית המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנוחה". וכתב הרמב"ן שהכוונה לנרות חנוכה, והיינו שאהרן הוא שהמשך אור זה לעולם.

בחר הכתוב במעשה המנרה להדגיש את קרבנה של מרים (ע"י נכדה בצלאל) ע"פ דברי התנחומא (בהעלותך ו'). שמשו שחכ כמה פעמים את מעשה המנרה, עלה ושאל, ירד ושכת, עד שאמר לו ה', לך אצל בצלאל והוא יעשה אותה, ירד משה ואמר לבצלאל, מיד עשאה, התחיל משה תמה ואומר, אני כמה פעמים הראה לי הקב"ה ונתקשיתי לעשותה ואתה שלא ראית אותה עשית מדעתך בצלאל בצל אל היית עומד... עכ"ל. ולפיכך נבחרה מלאכת המנרה להיות קרבנה של מרים ע"י בצלאל נכדה. מכיון שמלבד בצלאל לא ידע איש לעשותה. נמצא שלפ' הנשיאים נסמכו "קרבנות" ג' פרנסי ישראל: של משה — ובכא משה... וידבר אליו; של אהרן — בהעלתך את הנרות ושל מרים ע"י נכדה בצלאל — וזה מעשה המנרה.

כליו בזכות חור בן מרים, שנהרג על קה"ש (ולא נבחר אורי בן חור מפני שהי' שריו אז באבלות על אביו שנהרג, ואין השכינה שורה מתוך עצבות, ובגין בהמ"ק הי' זקוק להשראת השכינה על המנצח על המלאכה). נמצא שגם הפרנס הג' (מרים) תרם תרומה גדולה לבנין המשכן ע"י נכדה בצלאל, וזה נרמז בפסוק הבא: "וזה מעשה המנרה מקשה זהב (שנתקשה משה בעשייתה ושאל כמה פעמים מאת הקב"ה) עד ירכה עד פרחו מקשה הוא (עד שהראה הקב"ה למשה את תבניתה, מנרה של אש) כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנרה".

הפרנס הג', מה תבא עליה, וכי היא לא זכתה כלום בבנין הבית? והנה בסוף בשלח נאמר: "ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה" להתפלל, ובארנו שם, שכל הג' רועים — פרנסים היו מחויבים להציל את העדר בשעת סכנה, אלא שלא אורח ארעא, שאשה תעמוד בתפלה עם אנשים, ולכן בא במקומה בנה חור, שסופו (שנהרג על קה"ש על שמוזה בעושי העגל) מוכיח על תחלתו, שהיה ראוי לעמוד בתפלה עם משה ואהרן, ובפ' תשא בארנו, שבצלאל בן אורי בן חור נבחר למעשה המשכן וכל ומרים.

20 A Tribute to the Taher Rebetzin

People are mistaken in thinking that there is only one Massorah and one Massorah community; the community of the fathers. It is not true. We have two massorot, two traditions, two communities, two *shalshalot ha-kabbalah* — the massorah community of the fathers and that of the mothers. "Thus shalt thou say to the house of Jacob (= the women) and tell the children of Israel (= the men)" (Exodus 19:3), "Hear my son the instruction of thy father (*mussar avikha*) and forsake not the teaching of thy mother (*torat imekha*)" (Proverbs 1:8), counseled the old king. What is the difference between those two *massorot*, traditions? What is the distinction between *mussar avikha* and *torat imekha*? Let us explore what one learns from the father and what one learns from the mother.

One learns much from father: how to read a text — the Bible or the Talmud — how to comprehend, how to analyze, how to conceptualize, how to classify, how to infer, how to apply, etc. . . . One also learns from father what to do and what not to do, what is morally right and what is morally wrong. Father teaches the son the discipline of thought as well as the discipline of action. Father's tradition is an intellectual-moral one. That is why it is identified with *mussar*, which is the Biblical term for discipline.

What is *torat imekha*? What kind of a Torah does the mother

pass on? I admit that I am not able to define precisely the massoretic role of the Jewish mother. Only by circumscription I hope to be able to explain it. Permit me to draw upon my own experiences. I used to have long conversations with my mother. In fact, it was a monologue rather than a dialogue. She talked and I "happened" to overhear. What did she talk about? I must use an halakhic term in order to answer this question: she talked *inyana de-yoma*. I used to watch her arranging the house in honor of a holiday. I used to see her recite prayers; I used to watch her recite the sidra every Friday night and I still remember the nostalgic tune. I learned from her very much.

Most of all I learned that Judaism expresses itself not only in formal compliance with the law but also in a living experience. She taught me that there is a flavor, a scent and warmth to mitzvot. I learned from her the most important thing in life — to feel the presence of the Almighty and the gentle pressure of His hand resting upon my frail shoulders. Without her teachings, which quite often were transmitted to me in silence, I would have grown up a soulless being, dry and insensitive.

25 Shem Misha'el - [Ed. of Belowski]

My holy father explained the essential difference between *kohanim* and *Levi'im*.¹ The task of the Levi is to connect earth to heaven. His role in the Beis HaMikdash is as a singer. Through his beautiful melodies he inspires the people to turn heavenwards, lifting them from their physical limitations to the spiritual world. The *kohen*, on the other hand, connects heaven-to-earth. He draws the presence of God into the Beis HaMikdash, the fire onto the altar, and infuses the world with the Divine. Perforce, the Levi's service is performed in public, whereas that of the *kohen* is practiced away from the public eye, reflecting its intensely holy nature.

24 יקני כהן - "הנה" ויעוד שהאשה הטובה היא סבה לתורה שהיא יכולה להמשיך את בנה לבית המדרש לפי שהיא מצויה בבית, והיא מרחמת עליו בכמה מיני געגועין.²¹ כדי להמשיך אותו אחר למד התורה מנעוריו, וגם כי יזקין לא יסור ממנה.²² ולכן ראוייה האשה להתפלל * לשם יתברך בשעת הדלקת הנר

של שבת שהיא מצוה מוטלת עליה * שיתן לה ה' בנים מאירים בתורה, כי התפלה יותר נשמעת בשעת עשיית המצוה, ובזכות נר שבת שהוא אור תזכה לבנים בעלי תורה הנקראת אורי שנאמר: כי נר מצוה ותורה אור.²³ וכן דרז"ל:²⁴ האין מאן דרגיל בשרגי הויין ליה בנים תלמידי חכמים.

This helps us to understand the complaint of Aharon recorded in the *midrash*. He was, as the text takes pains to point out, the prince of the tribe of Levi, even though he himself had been promoted to the rank of *kohen*. As their leader, he wanted to have a part not only in his distinct Divine service as a *kohen*, but also in the separate, Levitical style of worship. He had already been promised exclusive rights to all of the special sacrificial duties in the Beis HaMikdash — the heaven-to-earth connection. Now, to match the princes of every other tribe, he asked for a role within his own tribe — the rights to an act or service which reflected the modality of earth to heaven. In response, God promised him the lights of the Menorah (or whichever menorah we decide the *midrash* is describing). That the act of lighting the Menorah is a Levitical type is apparent from examining its presentation in the verses:

27

When you light [literally, "raise up"] the lights, the seven lights shall throw light toward the face of the Menorah.

(Bemidbar 8:2)

When you light — [Rashi notes that this word really means "raise up" and comments that] since the flame arises, the word for "raising" is written in the context of the lighting, for one needs to light [hold the taper next to the wick] until the flame arises on its own.

(Rashi loc. cit.)

28

As we see, the Torah goes out of its way to indicate that not only must Aharon light the Menorah, but the flames must rise heavenwards before the act of lighting is considered complete. This symbolizes Levi's style of worship — raising the physical toward God, igniting enthusiasm for matters spiritual in the hearts of the people. So the lighting of the Menorah is a Levitical activity carried out by a kohen.

29

Using the concepts gained thus far, we can begin to understand the Ramban, who noted that since even the lighting of the Menorah was canceled when the Beis HaMikdash was destroyed, the promise made by God to Aharon referred to the menorah of our annual Chanukah.

It is of great significance that the menorah of Chanukah is the only vestige of the Beis HaMikdash service which remains with us. The Divine service, as we have already briefly mentioned, is an intensely holy matter, one which expresses the deepest and most spiritual of concepts. As such, it must be performed in a private, secluded domain, behind the walls of the Beis HaMikdash.

31

None of this, however, applies to the earth-to-heaven approach of the Levi. Since his role need not be played out in a spiritually private place, he can inspire people to turn to God in any circumstances. This means that the lighting of the menorah, which is of a Levitical nature, can endure throughout the exile. Its intense and holy light can continue to illuminate Jewish life wherever *klal Yisrael* may be. In fact, the explicit aim of lighting the menorah of Chanukah is to publicize the great miracle which happened in the time of the Chashmonaim. While all other aspects of the service in the Beis HaMikdash are damaged and nullified by *galus*, the lighting on Chanukah actually thrives on exposure to the outside; the deeper the exile and the greater the grip of the anti-spiritual forces, the more effective its message.

We can well understand why Aharon was comforted by the offer of the lamps of Chanukah, for in the merit of his descendants the Chashmonaim, *klal Yisrael* have the radiance of their light until this day.

34

Moreover, he should "rise on his own," i.e., the desire to proceed should become one's own nature. Even without the encouragement of others, he should continually seek to advance.

Similarly, when teaching others, our intent should be that they also become "a flame which rises on its own" — independent lamps who spread the "light of Torah" throughout their environment.

35

A teacher should therefore not try to push all his students in a single direction. Instead, he should appreciate the gifts of each individual and cultivate their expression.⁴ Even when teaching the universal truths of the Torah, a teacher's goal should not be conformity. Instead, he should try to enable every student to internalize these truths in a manner that suits his own nature.⁵

30

When exile occurs, the whole order of things alters, and the profundity and confidential nature of the Divine service is under threat. This is reflected by the Hebrew word for "exile," *galus*, which finds its root in the word *galui* (revealed). Exile for *klal Yisrael* is a time when the forces of evil attack the most sacred parts of Jewish life, threatening to profane and reveal that which is concealed. The risk is too great, and so the Divine worship in the Beis HaMikdash is interrupted.

32 Torah Studies - Ed. Sacks

The lamps of the Menorah of the Sanctuary are a symbol of the Jewish soul—"The lamp of the Lord is the soul of man."⁴ And the seven lamps, the branches of the Menorah, are the seven kinds of Jewish soul.⁵ Aaron's task was to raise up every soul, to bring out the Divine within the Jew from its concealment in the subconscious.

The Rabbis sought an explanation for the fact that the word "raise up" (*behaalotecha*) is used, instead of the more obvious "light" or "kindle." And they concluded that the verse meant that Aaron was to kindle them "until the flame rises up by itself."⁶

Aaron's spiritual achievement was therefore not only to light the flame in the souls of the Jewish people, but to take them to the stage where they would give light of their own accord. He did not simply create disciples, people who were dependent on his inspiration. He engendered in them a love of G-d that they could sustain without his help.

33 In the Garden of the Torah

Interpreting this concept allegorically, each of the expressions *Rashi* uses reflects a fundamental concept.

"The flame" — Every person is potentially "a lamp." But a flame realizes the potential, producing radiant light.

"Rises" — A person should not remain content with his current level, no matter how refined. Instead, he should seek to proceed further, searching for a higher and more complete degree of Divine service.

"On its own" — A person must internalize the influence of his teachers until their light becomes his own. The knowledge he learns should endow him with the power to "shine" independently.¹¹

6 There were, however, some men who had come in contact with the dead, and were therefore ritually unclean, so that they could not prepare the Passover offering on that day. During the course of that day, they approached Moses and Aaron.

7 "We are ritually unclean as a result of contact with the dead," the men said to [Moses]. "But why should we lose out and not be able to present God's offering at the right time, along with the other Israelites?"

8 "Wait here," replied Moses. "I will hear what orders God gives regarding your case."

ש.ב. מרש"י ראויה היתה פרשה זו ליאמר ע"י משה וכי אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהן. תמה בשלמא בבגות צלפחד [להלן כו ה] השמיענו גדולתן, אבל הכא שלא פירש הקרא שמוחיהו לא ידוע לנו מזה כלום מי הם הגדולים, וא"כ לאיוה צורך כתבה תורה זו. וצריך לומר שהוא ללמד מזה גדל המבקש לעשות מצוה באהבה ראויה שתנתן המצוה על ידו, דהא כיון שלא נצטוו לא היה להם משום מה לחשוש ומה איכפת להו מה שלא מקיימין כיון שלא נצטוו, אלא הוא משום שרצו לקיים המצוה מצד אהבה וחביבות מצות ה' ולכן לא נזכרו שמוחיהו שאו היה מקום לומר שמפני גדלותן וכו שתאמר על ידן וכדאמרין בבגות צלפחד שנחפרשו שמוחיהו, אבל כיון שלא נחפרשו ולא ידוע לנו גדלותן חוינו שרק מצד רצונם לקיים המצוה וכו, ומה יש לנו ללמד איך שצריך לקיים מצות ה' באהבה ושמחה, כי אף שאין שייך שחינתן על ידו, שכבר ניתנה כל התורה ע"י משה, מי"מ השכר הגדול שראויה שתנתן על ידו הרי ראוי ליתן להם, ומשום כן יזכו שחינתן להם הבגת כל התורה.

39

38

38 ומה יש למילף לאחד שקשה לו לקיים איוה מצוה שמצד האהבה למצוה יראה לפסוק בה לכה"ס במה שאפשר, כגון שאסור לו לאכול כוזה מרור יטעום מעט, וכן בכל מצוה, כגון צמי שאסור לו לישב בסוכה יראה עכ"ס לעשות סוכה, וחוינו כמה היתה גדולה אהבת המצוות.

הגר"מ רובמן זצ"ל בספרו "זכרון מאיר".

לביאור הענין יש להקדים דברי הגמרא: "בא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים. דורות הראשונים היו מכניסים פירותיהם דרך טרקסמון כדי לחייבן במעשר. דורות האחרונים מכניסין פירותיהן דרך גנות דרך חצרות דרך קרפיות כדי לפטורן מן המעשר, דאמר רבי ינאי "אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית" (ברכות לה). למדנו כאן על דרך שבה ניתן לבחון את דרגתו של אדם ב"אהבת ה'". דורות האחרונים הקפידו אמנם שלא להכשל בעוון אכילת טבלים ועשו את הכל כדי שאפשר יהיה לאכול את הפירות כדת וכדין. אך דא עקא, הדרך שבה נקטו מעידה על רידת הדורות ב"אהבת ה'". אילו היו בדרגתם של בני דורות הראשונים לא היו מחפשים "עצות" כיצד "להסתדר" עם ההלכה. שכן אוהבי ה' אינם מבקשים להפטר מחיובים אלא אדרבה מחפשים הם דרכים כיצד להתחייב במצוות.

33 [The Israelites] marched [the distance of] a three day journey* from God's mountain. The Ark of God's covenant* traveled three days ahead of them in order to find them a place to settle. 34 When they began traveling from the camp by day, God's cloud remained over them.

Ch. 11.

1 The people began to complain, and it was evil* in God's ears. When God heard it, He displayed His anger, and God's fire flared out, consuming the edge of the camp. 2 The people cried out to Moses, and when Moses prayed to God, the fire died down. 3 He named the place "Burning" (Tabh'erah), for God's fire had burned them.

44

כאנתו התהליך שאירע אצל אדה"ר, קודם החטא במדרגתו העליונה ואחרי החטא במדרגתו התחתונה, חזר תהליך זה ביצירת כל נברא, מצבו הראשון - מדרגה העליונה, מדרגת אדה"ר קודם החטא, מצבו השני - מדרגה התחתונה, מדרגת אדה"ר שאחרי החטא. חז"ל אמרו (גדה ל:): על עובר במעי אמו יונר דלוק על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו שנאמר בהלו נרו עלי ראשי לאורו אלך חשך - "נר דלוק על ראשו" מבאר המהר"ל (חי' אגרות) הוא אור הנשמה כמיש (משלי כ, כו) "נר ה' נשמת אדם", המהר"ל מדייק את הגמ' "נר דלוק על ראשו", כלומר הנשמה עדיין על ראשו, איננה מוטבעת עדיין בגוף הגשמי. הנשמה היא חלק אלוך ממעל החצובה מתחת כסא הכבוד, והנשמה לפי דום מדרגתה יש בכחה להאיר, דהיינו, לראות ולהבין את כל תוכן הבריאה ותפקידו של נברא, אלא שאור הנשמה כגוף היא מוגבלת, כמו שנו אינו יכול להאיר לבית שחלונותיו מלוכלכות, כך אף בכחה של הנשמה - נר ה', להאיר כשהיא נמצאת בתוככי האדם הגשמי המוגבל במחיצות הגשם. אולם עובר במעי אמו, קודם יציאתו לאור העולם, הנר - נשמה - דלוק על ראשו, עדיין אינו מוגבל במכסה הגשמיות המאפילה על ראייתה הרוחנית של הנשמה, יש אפשרות שנשמתו לראות מסוף העולם ועד סופו, להבין תוכן כל הבריאה, ותפקידה, ואת תפקיד נשמתו, (אמנם גם בגוף גשמי יתכן שיהיה נברא לרוח"ק לראות ולהבין את פנימיות הדברים ע"י ראיית הנשמה, ביום זה תלוי לפי גדול דום מדרגת הנברא, עד כמה הצליח לזכך את גופו הגשמי).

42

ויסעו מהר ה' (י, לג). וברמב"ן (להלן פסוק לה) מביא הגמ' דשבת (קטז). "פורענות ראשונה דכתבי ויסעו מהר ה' וא"ר חמא ברבי חנינא שטרו מאחרי ה'". ובביאור הגמ' מביא ממדרש אגדה "שנסעו מהר סיני בשמחה כתינוק הבורח מבית הספר, אמרו שמא ירבה ויתן לנו מצות, וזהו ויסעו מהר ה', שהיה מחשבתם להסיע עצמן משם מפני שהוא הר ה'". ולכאורה הלא נסיעתם היתה על פי ה', והיו מוכרחים ודאי לנסוע, ולמה אם כן קראם זה כתינוק הבורח מבית הספר?

ומן ההכרח עלינו לומר כי אם אמנם שהיו מחויבים לנסוע מהר סיני, אבל היתה נראה בהם כי הלכו באיזורים הדרושים יותר מן הצורך, חכפו הליכתם עם הכוח הנסיעה, בלי כל התחשבות על הכרח עויבת אוצר כל חמדה, הוא הר ה'.

43

דובר שיש לאדם חשק חזק הוא יכול לסבול על זה עד דכדוכה של נפשו, ימים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, ונהיות לא ישטפוה, אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה כוז יבחו לוי' (שיה"ש ח, ז). ואם איננו מן הטובלים, ולאיו מקרה שתקרנו, ותהיה הכי קשה שהיא, והוא מתייצב ומתרפה, הנה זה כי בקרבו אמנם שוכנת רצון לפרוש מאחרי המקום, וכל מצבו אינו אלא בכחינת "כפו עליו הר כניגית", לכל אדם ישנם כפיות מכפיות שונות, ועמוק עמוק תוך תוכיותו מבקש הוא ומחפש עלילה להתפטר ממשאו, ובהזדמנות הראשונה הוא רץ לתאותו ורצונו.

אמר הכותב: "רע באוני ה'". ופירש רש"י: "תואנה שהיא רעה באוני ה' - שמתכוונים שתבאו באוננו ויקנינו!" נורא מאוד מי יכילנו! ולולא מקרא כתוב אי אפשר לאמר: להגיד על מלאכי עליון כדור המדבר, שלא טרחת הדרך היתה בעוקצם, לא התאוה היתה בעוכם, אלא סתר לבכם הרע בצבך ויצא, להדיחם להקניט כביכול את ה'! ואמנם מה ירויחו - כי יקניטו את המקום? הלא רגע באפו, הלא ירע להם בכעסו ח"ו ויכרתם! - אבל כל זה חשבונות של עתיד, ועכשיו אינם רואים בגולד, רואים רק כמה שיהיו בהקניטם את ה', כי יפרוש מהם הקב"ה וירוח להם מכל העול והמשא! עד כדי כך מגיע שפלות האדם, ואם באודים כך, מה יענו אדוכי קיר?!

* יתבונן בזה האדם, ויתלמד להיות מכיר ויודע את עצמו, כי אז אשרי וטוב לו!